

Slovenska klavirska glasba za otroke in mladino

Bojan Glavina

Glasbena šola Koper
Gallusova 2, 6000 Koper

bojanglejavina@gmail.com

Uvod ter pregled in seznam nekaterih zbirk

Znano je, da imamo pianisti daleč najbogatejšo literaturo med vsemi inštrumenti. Prav tako pa v svetovni klavirski literaturi obstaja nepregledno »morje« kva-

litetnih skladb za otroke in mladino, ki se praktično vsak dan še dopolnjuje z novimi naslovi. Naj naštejemo samo nekaj »svetovnih« skladateljev iz pretekle zgodovine glasbe, ki so ustvarjali tudi za mladino: J. S. Bach, G. P. Telemann, L. Mozart, R. Schumann, P. I. Čajkovski, S. Bortkijevič, A. Grečaninov, D. Kabalevski, C. Debussy, J. Ibert, M. Reger, S. Prokofjev, B. Bartok, D. Šostakovič, A. Hačaturjan, A. Casella, P. Eben, J. Pauer, A. Schnittke, R. Ščedrin, S. Gubaidulina, G. Kurtag in še mnogi drugi.

Tudi slovenska klavirska literatura za otroke in mladino ima svojo pestro zgodovino, v kateri se je nabralo kar lepo število pomembnih in tehtnih zbirk. Na tem mestu je nemogoče zajeti vso obstoječo literaturo in jo podrobneje analizirati in predstaviti. Zato je namen tega članka samo splošno informativen – osvetliti to področje glasbenega ustvarjanja s praktične-

ga in uporabnega vidika ter v tem smislu ponuditi nekaj informacij, ki bi lahko koristile klavirskim pedagogom v glasbenih šolah pri spoznavanju mogoče še neznanih skladb ter razširitvi njihovega glasbenopedagoškega repertoarja.

Pa še opomba: V tem članku bo obravnavana samo literatura za klavir solo. Za klavir štiriročno ali za dva klavirja pa obstaja v 3. številki *Virkle*, strokovni reviji Društva klavirskih pedagogov Slovenije – EPTA, obsežen članek avtorja B. Glavine *Skladbe slovenskih skladateljev za klavir štiriročno*.

V uvodu najprej nekaj besed o pojmihi otroške in mladinske glasbe.

Katera je glasba za otroke, kdaj pa govorimo o glasbi za mladino?

V diplomskem delu Martine Okoliš Škerjančeve mladinske skladbe (diplomantke na oddelku za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo v Ljubljani) je ta razlika definirana takole: »Konkretno mejo je težko določiti. Pojem ‚mladostnik‘ v glasbi se ne ujema z istim izrazom v psihologiji. S ‚skladbami za mladino‘ mislimo pravzaprav na skladbe za malo starejše otroke. V glasbeni šoli so to učenci 5., 6., 7. in 8. razreda, v psihologiji pa je pod izrazom ‚mladostnik‘ mišljen človek do adolescence. Mladi glasbenik pa lahko že pri 16-tih letih igra težji koncertni program in ne le mladinske skladbe. Razlika med

*Na primer
Brahmsova ali
Skrjabinova glasba*

je zaradi svoje kompleksnosti in načina razmišljanja izrazito »odrasla«, torej niti vsebinsko niti izrazno ni blizu pojmu mladinske glasbe.

otroško in mladinsko glasbo se nam poda logično z ozirom na naravno razvojno pot otroka k mladostniku. Razlike so v tehniki, v naravnih dispozicijah (obseg roke), v interesu (rast umskih sposobnosti), v interpretaciji.»

Kaj sploh je glasba »za otroke« in kaj »za odrasle«?

Če pustimo ob strani kriterij tehnične zahtevnosti in se usmerimo samo v vsebino, je tu meja dostikrat zabrisana oziroma je sploh ni. Dober primer za to je Mozartova glasba, ki jo v svoji »nezahtevnosti« izraza lahko doživljajo in sprejemajo tudi dojenčki, v svojem notranjem idealu jasnosti in čistosti absolutne glasbe pa obenem pomeni tudi najtrši oreh profesionalnim izvajalcem. Tudi J. S. Bach ima že v svojih najlažjih skladbica, kot so menueti, koračnice, poloneze, vse kompozicijske in umetniške elemente, ki so prisotni v njegovih največjih in najkompleksnejših delih. Bachovi *Mali preludiji* in *Dvoglasne invencije* so glasba, ki je po svoji vsebini in tudi po izvajanju primerna tako za otroke/mladino kakor tudi za odrasle, celo za »resen« klavirski recital! Po drugi strani pa je na primer skoraj vsa glasba Edvarda Griega (vključno s *Sonato v e-molu* in s *Klavirskim koncertom*) v svojem vsebinskem bistvu pravzaprav mladinska glasba. Če gremo v primerjavah še naprej, je na primer Brahmsova ali Skrjabinova glasba zaradi svoje kompleksnosti in načina razmišljanja izrazito »odrasla«, torej niti vsebinsko niti izrazno ni blizu pojmu mladinske glasbe. Zato se mi nikakor ne zdi smiselno, da se otrok/mladostnik (čeprav tudi zelo nadarjen) seznanja s to glasbo že pri desetih ali enajstih letih ali še prej. Če si dovolim primerjavo z literarnim svetom, je to tako, kot da bi otrok prve ali druge triade osnovne šole bral (in razumel) dela Dostojevskega ali Kafke ...

Kaj je potrebno za dobro, učinkovito, umetniško zbirko za otroke in mladino?

Skladatelj Primož Ramovš (1921–1999) je v predgovoru k zbirki *Klavirske pisanice* (Center za glasbeno

vzgojo Koper, 1997) napisal: »Najtežje je pisati za mladino, in kljub dolgoletnemu skladateljskemu delu moram priznati, da bi veliko lažje napisal simfonijo za simfonični orkester kot pa nekaj skladbic za otroke. Skladatelj se mora vživeti v otroško psiho ali se ji približati, v otroku pa spodbuditi ljubezen do skladbe in do glasbe nasploh.«

Pa še ena misel, ki lepo ponazarja razliko med izključno didaktičnimi (v najožjem smislu) in umetniškimi deli, tokrat iz literarnega sveta; njen avtor je pesnik Milan Dekleva: »Spoznanje, ki nam ne prinese zadovoljstva, je samo mrtvo znanje, je katalog informacij, ki nimajo eksistencialne vrednosti.«

Moja ustvarjalna izkušnja: pri komponiranju za otroke ni dobro, da je glavno izhodišče razmišljanje o njihovih tehničnih zmožnostih in nivoju, oziroma to ne sme biti v ospredju. Vedno je treba začeti z vsebino, z dobro, zanimivo, duhovito idejo, ki pritegne pozornost in ki lahko »sprovocira«, aktivira izvajalca. Ta impulz je lahko zanimiv kratek motiv, sozvočje, menjava dveh harmonij, ritmična figura, skratka nekaj, kar pritegne pozornost. (Včasih je impulz tudi naslov skladbe: ena mojih skladb, ki je nastala za učenca Tadeja, je imela naslov Štiri kokoške v tovarni dežnikov.) Če ustvarjaš za določenega učenca/izvajalca, ki ga dobro poznaš, gre po navadi za to, da se potem samo spontano prepustiš razvoju ideje (obvezno brez odvečnega kompliciranja in tuhtanja), ki te pelje in ti razkriva še eno novo zvočno pokrajino. Če se poglobiš v otrokov notranji svet, ki je v bistvu neprimerno svobodnejši in bogatejši od sveta »odraslih« (ki smo si oziroma so nam naredili kup pravil, šablon, omejitev, okvirjev), potem lahko ustvariš »umetnino«, ki ima notranjo vrednost, enakovredno »odrasli« skladbi z visokimi tehničnimi zahtevami in kompleksno teksturo. Pri vsem tem pa je bistvena iskrenost, pristnost. V intervjuju za revijo *Glasna* (letnik 53, št. 1, 2022; avtorica Larisa Marjanovič) sem povedal: »... V ustvarjanju je vse povezano – vse je lahko zvok oziroma vse se da izraziti z zvokom: barve, svetlobo in senco, gib,

Pri komponiranju za otroke je vedno treba začeti z vsebino, z dobro, zanimivo, duhovito idejo, ki pritegne pozornost in ki lahko »sprovocira«, aktivira izvajalca.

dotik, okus, tudi abstraktne ideje in oblike ... Otroci (pa tudi velika večina odraslih) se zelo radi odzivajo na duhovitost, humornost, igrivost, nenavadnost, nepričakovanost ...» Torej, za dobro, »umetniško« skladbo (tako za otroke kot tudi »odrasle«) je primarno iskreno doživetje, navdušenje, neposreden, čist izraz ...

Naslovnica Foersterjeve Klavirske šole. Vir: Foerster, Anton (1886-1889). Teoretično-praktična klavirska šola. URN:NBN:SI:DOC-XVMSNSGZ from <http://www.dlib.si>

A. Foerster: Teoretično-praktična klavirska šola, op. 40

Preden se posvetimo slovenskim klavirskim zbirkam, je treba omeniti učbenik skladatelja Antona Foersterja (1837–1926) *Teoretično-praktična klavirska šola, op. 40*, prvi izvorni klavirski učbenik v slovenskem in nemškem jeziku. Sestavljen je iz štirih zvezkov, ki so bili objavljeni med letoma 1886 in 1890. Založila ga je Glasbena matica v Ljubljani v slovenskem in nemškem jeziku, tiskati pa so ga dali v Leipzig, v nakladi 1000 izvodov. Kasneje je bil učbenik večkrat ponatisnjen.

Foerster je v klavirsko šolo vključil lastne skladbe in predvsem praktične primere tujih ustvarjalcev, med drugimi tudi Czernya in Clementija. Izbral in priredil je tudi »priljubljene napeve raznih slovanskih in tujih narodov«, ki bi mladino spodbudili k učenju. Kot je zapisal v predgovoru: »... Ozirajoča se zlasti na nežno mladino, postopa tvarina na podlagi priljubljenih napevov raznih slovanskih, a tudi drugih narodov polagoma od lahkkih k težjim vajam. Med posamezne oddelke te šole bode spreten učitelj vložil ugodne skladbe raznih skladateljev, da se učenec seznanji z veliko klavirsko literaturo.«

Šola obsega skupno okrog 155 strani, zajema pa zelo širok razpon težavnostne stopnje – od začetniške pa celo nekje do nivoja 6. ali 7. razreda v današnjem sistemu nižjih glasbenih šol. Dosegljiva je na portalu dLib (Digitalna knjižnica Slovenije).

Josip Pavčič (1870–1949), slovenski skladatelj. Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Josip_Pav%C4%8Di%C4%8D.jpg

Poslanstvo skladatelja in klavirskega pedagoga Josipa Pavčiča

»Vsak naš ljudski napev je pravi zgled visoke umetniške popolnosti. Štejem ga za ravno tako mojstrovino v malem, kot je mojstrovina Bachova fuga ali Mozartova sonata v svetu velikih oblik.« (Bela Bartok)

Med slovenskimi skladatelji klavirskih del za otroke in mladino je nepogrešljivo ime Josip Pavčič (1870–

1948). Njegove številne priredbe slovenskih pesmi, pa tudi njegovi zvezki lestvic in akordov so bili dolgo časa edini in zato neprecenljiv vir za učitelje klavirja. Martina Trampuš Valant (diplomantka na oddelku za glasbeno pedagogiko Akademije za Glasbo v Ljubljani) je v svoji diplomski nalogi *Življenje in delo skladatelja Josipa Pavčiča* (1994) o njem zapisala: »... Še mnogo bolj kot skladatelj pa je bil Pavčič poznan v Ljubljani kot dober klavirski pedagog. Njegovo živo zanimanje za razne metode klavirskega poučevanja in ogromna načitanost vseh mogočih del o klavirski literaturi kažeta na mladostnega duha, ki tudi v zrelih letih ne ostane krčevito pri priučeni metodi poučevanja. Vselej je zbujal in ohranil veselje do glasbene umetnosti, kar je prva in glavna naloga glasbenih učiteljev. S svojo učno literaturo pa je zaoral ledino, ki je bila do njegovega nastopa pri nas docela neobdelana. Njegove mladinske zbirke so neprecenljiv vir za učitelje klavirja.«

Vse zbirke skladb so sistematično urejene priredbe ljudskih in ponarodelih pesmi, ki uvajajo učence v klavirsko igro. Pri tem Pavčič izkušeno in preudarno upošteva in postopoma uvaja vse tehnične prijeme, ki so potrebni pri začetnem klavirskem pouku.

Seznam njegovih klavirskih zbirk: *Klavirski album za slovensko mladino* (81 skladbic; Glasbena matica, 1919); *Narodne pesmi 1, 2, 3*; *Mali pianist I, II* (priredbe slovenskih narodnih za začetni pouk klavirja); *Našim malčkom! Mladim pianistom* (zbirka 55 najpomembnejših slovenskih mladinskih pesmic za klavir (in petje) v najlažjem slogu); *Durove skale, Molove skale, Akordi* (izdala Glasbena matica, 1927/28). Naj naštejemo še nekaj njegovih klavirskih skladb: *Deset slovenskih narodnih koračnic, Spomin na prvi ples, Stara pesem, Svetonočni zvonovi, Slavček* (priredba ruske narodne pesmi), *Božično veselje* (tri ponarodele božične pesmice za klavir z besedilom: *Sveta noč, Pri jaslicah, Pastirci vi, kaj se vam zdi*).

Pavčič je napisal tudi zanimiv članek *O klavirju in klavirskem igranju* (izšel leta 1927 v reviji *Življenje in svet*), v katerem piše o tem, kdaj naj se otrok začne učiti igranja na klavir, kakšno je sistematično učenje, kaj je potrebno za napredovanje in tudi kako skrbeti za inštrument. Članek je dosegljiv na portalu **dLib.si** (digitalna knjižnica Slovenije; revija *Življenje in svet*, letnik 1, leto 1927, št. 40, strani 923–925).

Naslovnica zbirke *Slovenske klavirske skladbe za mladino*

Pedagoško in redatorsko delo Zorke Bradač in Silve Hrašovec

Klavirski pedagoginji Zorka Bradač (1916–2010) in Silva Hrašovec (1910–1994) sta v dveh desetletjih (v sredini 20. stoletja) ustvarili neprecenljivo delo: izbrali, pripravili, uredili in pri založbi Državne založbe Slovenije sta izdali okrog 60 zbirk otroških in mladinskih skladb svetovnih in slovenskih skladateljev. Vse te zbirke se še vedno s pridom uporabljajo pri pouku klavirja, čeprav je od njihovega izida preteklo že več kot pol stoletja.

Bradačeva in Hrašovčeva sta premišljeno in metodično izbrali in razvrstili skladbe glede na razvoj mladega pianista in naredili najširši možni izbor kakovostnih del. Vsaka od spodaj naštetih zbirk vsebuje več zvezkov, ki so sistematično razvrščeni po razredih učenja klavirja. Vse skladbe so opremljene z natančnimi oznakami za dinamiko, artikulacijo in pedal ter s skrbno oblikovanimi prstnimi redi. Naslovi zbirk iz zakladnice svetovne klavirske literature za otroke in mladino so: *Prvi koraki, Pogumno naprej, Prvi uspehi, Veselo k cilju, Mladi virtuoz, Dobra tovariša (štiroročno), Izbor sonatin, Male skladbe mojstrov 17. do 19. stoletja, Tehnične vaje*.

V kontekstu tega članka pa je posebej pomembna zbirka **Slovenske klavirske skladbe za mladino**, ki sta ju urednici Zorka Bradač in Silva Hrašovec uredili v šestih zvezkih (oziroma v sedmih, ker je prvi razdeljen na dve knjigi, 1.A in 1.B). Zbirko je tako kot tudi prej omenjene izdala Državna založba Slovenije; prva izdaja je iz leta 1947, kasneje pa je izšlo več ponatisov.

Zvezek 1.A vsebuje 44 skladb, 1.B 19, 2. zvezek 33, 3. zvezek 24, 4. zvezek 32, 5. zvezek 20 in 6. zvezek 12. Skupno je v vseh zvezkih 184 skladb 33 skladateljev. Naj naštejem še skladatelje in število skladb, ki so jih prispevali v zbirko: Emil Adamič 1, Majda Bonsack Kalan 6, Matija Bravničar 5, Anton Foerster 1, Jurij Gregorc 3, Radoslav Hrovatin 3, Jakob Jež 1, Pavle Kalan 3, Marjan Kozina 4, Gojmir Krek 2, Aleksander Lajovic 1, Marijan Lipovšek 11, Alojzij Mihelčič 3, Slavko Mihelčič 11, Vasilij Mirk 1, Slavko Osterc 1, Karol Pahor 11, Josip Pavčič 16, Karel Planinšek 2, Stanko Premrl 4, Primož Ramovš 2, Janko Ravnik 2, Mirca Sancinova 14, Saša Šantel 1, Breda Šček 2, Pavel Šivic 17, Lucijan Marija Škerjanc 28, Viktor Šonc 1, Tanja Štrukelj 8, Matija Tomc 15, Tomaž Tozon 1, Albin Weingerl 2.

Zanimiv je tudi zapis Zorke Bradač o nastopu s sporedom slovenskih skladateljev v njeni knjigi *Neslutena moč ljubezni*, ki priča o njeni skrbi in posvečenosti izvajanju skladb slovenskih avtorjev: »...Omenila bi nastop, javno produkcijo 7. marca 1944 z izključnim sporedom samo slovenskih skladateljev kljub po Italijanih predpisanim molku izvajanj slovenske ustvarjalnosti. Že dve leti prej sem razmišljala, da bi priredila s svojimi učenci večer slovenskih, za mladino pisanih skladb, kar se do tedaj ni še nikoli zgodilo. Leto pred mojim večerom je sicer Glasbena Matica priredila podoben koncert, vendar so na njem izvajali program skladatelji in profesorji sami. Pokazal je sicer javnosti, da imamo Slovenci že precejšnje število skladb za mladino. Po izvajanju odraslih pa ni mogoče dobro presoditi, ali so kompozicije res primerno pisane za otroke. Zato se mi je zdelo prav, da bi skladbe igrali tisti, katerim so namenjene, namreč otroci in mladina. Moj namen je bil: v programu naj bi bili zastopani vsi slovenski skladatelji, ki so kdaj pisali za mladino. Spored naj bi igralo čim več učencev, ne da bi se omejila samo na najbolj nadarjene. *Prireditve naj bi še bolj spodbudila naše skladatelje, da bi se v prihodnosti še več posvečali pisanju za mlade. ... Skupno je nastopilo*

19 gojenk in 1 gojenec (Jožko Privšek). Igrali so prav vsi moji učenci, ne glede na nadarjenost, in zastopani so bili vsi slovenski skladatelji, ki so kdaj, kakor sem omenila, pisali za mlade: Pavčič, Šantel, Škerjanc, Koporc, Osterc, Adamič, Ramovš, Tomc, Premrl, Šivic, Mihelčič, Sancinova, Mirk, Ščekova, Bravničar, Ravnik, Hrovatin, Jurij Gregorc.«

O tem nastopu se je zelo pohvalno izrazil tudi Marijan Lipovšek v kritiki v časopisu *Jutro*.

V zadnjih letih je pedagoginja Eva Kvartič na novo uredila, izbrala ter še dodala nekaj skladb v zbirko štirih zvezkov z enakim naslovom kot pri Bradačevi in Hrašovčevi, namreč s skupnim naslovom *Slovenske klavirske skladbe za mladino*, zbirka pa je prav tako izšla pri Državni založbi Slovenije. Velika večina je starejših skladb, nekatere nove pa so: B. Ipavec: *Kukavica*; G. Krek: *Mali vojak*; Č. Sojar Voglar: *Preludij št. 1*; F. Gerbič: *Mazurka*; M. Kogoj: *V samoti*.

Naslovnica zbirke *Slovenski skladatelji mladim pianistom 1*

Med novejšje skupne zbirke več skladateljev spada tudi zbirka **Slovenski skladatelji mladim pianistom 1**, ki jo je leta 2007 izdalo Društvo slovenskih skladateljev. Urednik zbirke je Peter Kopač, knjigi pa je priložen tudi CD, na katerem pianist Klemen Golner izvaja vse skladbe. Zbirka obsega 66 skladbic za prve tri razrede (lahko tudi štiri) klavirja, v njej pa so skladbice 28 skladateljev.

Nekateri so prisotni že v prejšnjih zbirkah Bradačeve in Hrašovčeve, nova imena pa so: Marko Mihevc, Brina Zupančič, Brina Jež Brezavšček, Ljubo Rančigaj, Peter Kopač, Emil Spruk, Bojan Glavina, Vladimir Hrovat, Peter Šavli, Milan Potočnik, Nina Šenk in Blaž Pucihar.

Naslovnica zbirke *Klavirske pisanice*

Še prej, leta 1997, je Zveza primorskih glasbenih šol za potrebe primorskega regijskega tekmovanja v Kopru razpisala natečaj za nove otroške in mladinske klavirske skladbe. Tako je nastala nova zbirka nagrajenih skladb z naslovom *Klavirske pisanice* za starostne skupine od devetega do petnajstega leta. Uvodne besede k zbirki so prispevali: pobudnica projekta Nuša Gregorič, predsednik žirije Primož Ramovš ter člana Ivan Florjanc in Bojan Gorišek. Skladatelji v zbirki pa so: Vladimir Hrovat, Samo Vremšak, Jaka Pucihar, Črt Sojar Voglar, Urška Pompe, Bojana Šaljič, Bojan Glavina.

Društvo klavirskih pedagogov Slovenije – EPTA enkrat letno izda svojo strokovno revijo *Virkla* (urednica je Nuša Gregorič), v kateri so do sedaj v devetih številkah pripravili celo pet notnih prilog novih skladb.

V 4. številki (oktober 2016; tema: barve v glasbi) je bilo v sklopu projekta *Glasbena mavrica*, ki so ga pripravili pedagogi-skladatelji ter učenci KGB Ljubljana, objavljenih osem novitet. Ustvarjalci so bili: Karolina

Grujić, Jan Sever, Ilonka Krivokapič, Peter Šavli, Katalin Peter Krivokapič, Irena Urbanc in Bojan Glavina, ki je tudi oblikoval spremno besedilo.

V 5. številki notno prilogo zapolnjuje *Ožbi in kumulonimbus*, glasbena pravljica za dramatičnega pripovedovalca in drzne pianiste avtorja Davorina Dolinška.

V 6. številki (oktober 2018; tema: tradicija danes) je bilo objavljenih pet klavirskih miniaturnih Dominika Jakšiča s spremnim besedilom B. Glavine.

7. številka (oktober 2019; tema: ustvarjalnost) pa je postregla s kar petindvajsetimi klavirskimi miniaturnimi profesorjev-skladateljev na KGB Ljubljana. (Spremno besedilo je tokrat sestavil D. Dolinšek.) Skladatelji: Helena Vidic Lesjak, Uršula Jašovec, Vitja Avsec, Katarina Pustinek Rakar, Črt Sojar Voglar in Peter Šavli.

V 9. številki (oktober 2021; tema: po Beethovnu) so v novem projektu Društva klavirskih pedagogov Slovenije – EPTA in Japan Piano Centra *Veseli prsti* svoje novitete prispevali Tine Bec, Davorin Dolinšek, Bojan Glavina, Dominik Jakšič, Robert Kamplet, Matej Kastelic, Klara Mlakar, Blaž Pucihar, Janez Matičič, Žiga Stanič in Tom Varl.

Nekatero manj znane avtorske zbirke ali skladbe v rokopisu

Obstaja veliko število tovrstnih zbirk, za njihovo podrobnejšo predstavitev in komentar pa bi potrebovali precej več prostora, kot je odmerjenega za ta članek. Zato bom na kratko predstavil samo nekaj manj znanih, druge pa bom navedel v sklepnem seznamu.

Med starejšimi skladbami velja omeniti *Skladbe za glasovir* Benjamina Ipavca iz leta 1897, ki jih je avtor poslal muzikologu Franju Kuhaču v Zagreb za 2. del Kuhačeve šole za klavir. Gre za 14 skladbic didaktičnega značaja z naslovi, kot so *Kukavica*, *V mlinu*, *Radostna vest*, *Molitev*, *Šest etud ...* Bolj »umetniško« naravnana pa je Ipavčeva (objavljena) zbirka *Muzikalni listi*.

Še v rokopisu obstajajo praktično neznane mladinske skladbe Frana Gerbiča. Gre za dve zbirki, ki sta verjetno nastali za njegove učence oziroma za domače

7. Slika
Op. XIV

p

rit.

poco ritard.

Ad in do konca

Ipvac

Rokopis Benjamina Ipvaca

30

Variacije pri mrzlem studenčku

Andante con moto

rit.

Ped.

Gerbič

Rokopis Frana Gerbiča

ljubiteljsko igranje. Prva zbirka so *Letni časi* (16 skladbic, 1913–14), druga pa *Album za mladino, op. 71* (20 skladbic, 1909). Poleg tega je Gerbič za mladino napisal še dve sonatini (op. 81 in 82) z naslovoma *Pastoralna* in *Pomladanska* (obe sta prav tako še v rokopisu). Vse našete Gerbičeve skladbe bi si vsekakor zaslužile natis in s tem tudi širšo uporabo.

- 11 -

VI slika

Marcia

1. Na grajskem stolpu :)

Allegro moderato (♩ = 120)

Karol Pahor

Ustav

C f

mf

Pahor

Rokopis Karola Pahorja

Karol Pahor ima poleg že objavljenih zbirk (našteti v sklepnem seznamu) v rokopisu zanimivo mladinsko delo *Sedem slik iz cikla Sprehod (izlet) po stari graščini* (primerno za učence od 6. do 8. razreda klavirja), pa še *Pet bagatel* in *Tri narodne pesmi iz Prekmurja* (oboje primerno za srednješolsko stopnjo).

Pri pouku 5. ali 6. razreda klavirja so zelo primerne in uporabne *Variacije Pri mrzlem studenčku* (rkp., 1977) Pavla Šivica, ki ima v svojem opusu še veliko posamičnih skladbic – vse našete so še v rokopisu: *Prvomajska sonatina*, *Fox-trott*, *Marta tango*, *Drobne variacije*, *Moj avto*, *Hop – konjiček ...* Za srednjo stopnjo je zanimiva

njegova zahtevnejša zbirka *Piccoli studii* (1973) s štirimi kratkimi etudami (naslovi: *In modo romantico*, *In modo rustico*, *In modo recitativo*, *In modo scherzoso*).

Franc Šturm je poleg objavljenih *Treh miniaturnih za deco* (1940) napisal tudi *Pet skladbic za otroke* (1933; naslovi: *Alpska pesmica*, *Koračnica*, *V cerkvi*, *Rumba*, *Konec*) ter dve sonatini, od katerih je prva (iz leta 1940) primerna za 5. ali 6. razred klavirja, druga pa dosti težja.

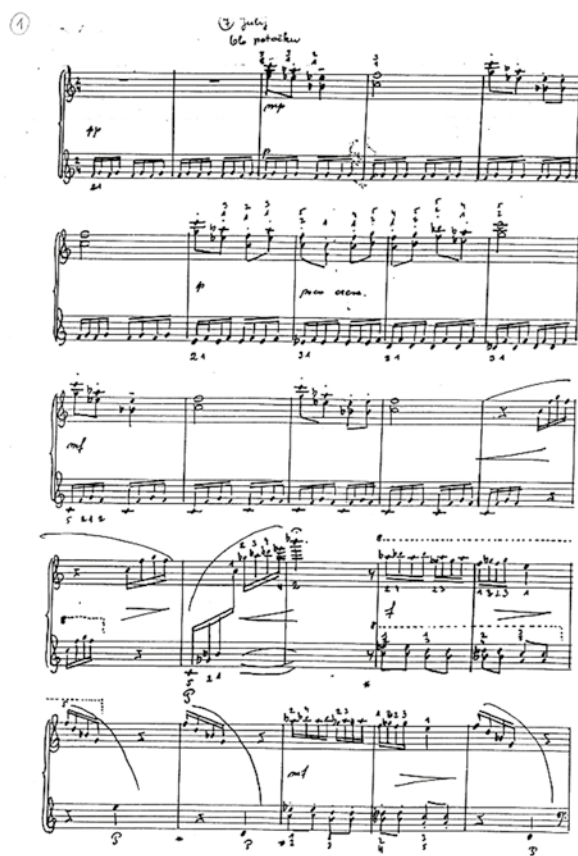
Danilo Švara je kot skladatelj znan po uporabi istrskega melosa, neznana pa je njegova zbirka *Istrske narodne za mladino za klavir* (1976; 10 skladb). V rokopisu so tudi njegove *Klavirske skladbe za mladino, op. 56* (1960), med njimi pa je še posebej zanimiv cikel štirih skladbic *Pravljica o Rdeči kapici*. Obe zbirki zahtevata izvajalca z znanjem vsaj šestih ali sedmih razredov klavirja.

Kogojev učenec Srečko Koporc je v Ediciji SAZAKO izdal *Otroške skladbe za klavir* (7 skladbic), za starejše (srednješolski nivo) pa je v rokopisu njegova zbirka enajstih skladb z naslovom *Nijanše*.

Za klavirske začetnike (2. razred) so primerne *Tri skladbice za Polonco* (1966; *Budilka*, *Mali ples*, *Uspavanka*) skladatelja Primoža Ramovša, pa tudi njegove *Ocene za klavir* (1968; pet stavkov, pet »ocen«), ki so primerne za stopnjo od 6. razreda navzgor.

Dane Škerl je ustvaril zanimivo štiristavčno mladinsko suito *Dnevnik Lize sladoledarice*, ki jo je možno izvajati solo ali pa tudi s spremljavo godalnega orkestra (1959). Zelo učinkovita in sveža je tudi Škerlova skladba *Quasi sonatina* (rkp., 1981) za nivo 7. in 8. razreda, dosti lažja pa je njegova *Prekinjena uspavanka* (rkp., 1975).

Tanja (Štrukelj) Zrimšek, profesorica klavirja in metodike klavirskega pouka na Akademiji za Glasbo v Ljubljani (eno leto je študirala tudi kompozicijo pri L. M. Škerjancu), je tudi avtorica (neizdane) *Klavirske šole za najmlajše* (rkp., 1981), ki vsebuje čez 200 skladbic, ter priročnika z didaktičnimi navodili za učitelje. Ustvarila je tudi vrsto prikupnih skladbic za učence od približno 3. do 6. razreda klavirja (vse še v rokopisu). Nekateri naslovi: *Pajac*, *Žalostna lutka*, *Črna lutka*, *Električni vlak* ... Še posebej zanimive so skladbice iz cikla *Letni*

Rokopis Tanje Zrimšek

časi. Za zdaj imam dosegljive naslednje: *Januar* (*Zimsko veselje*), *Februar* (*Maske*), *Marec* (*Poslednji sneg*), *Junij* (*Na planini*), *Julij* (*Ob potočku*), *Avgust* (*Zvezdna noč*), *September* (*Na trgatvi*), *Oktober* (*Igra jesenskega vetra*). Težavnostna stopnja teh skladbic narašča od 2. pa do 6. razreda.

Egi Gašperšič je pri založbi Krščanske kulturne zveze iz Celovca izdal klavirsko zbirko za otroke *Mi muzikanti smo, veselo pojemo*. Zbirka vsebuje kar 115 klavirskih priredb slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi (med njimi tudi 33 štiriročnih, eno petročno in eno šestročno) ter je dosegljiva za igranje tudi najmlajšim.

Mitja Reichenberg, skladatelj, pianist in predavatelj, je na mojo pobudo leta 1998 napisal štiri skladbice s skupnim naslovom *Akvareli – portreti*, ki poleg didaktičnih elementov vsebujejo tudi svež in ustvarjalen pristop k tematiki glasbe, namenjene otrokom. Naslovi skladbic so *Star urar*, *Branjevka*, *Dama z vrtnico* in *Pravljicar*, lahko pa se uporabijo pri pouku od 3. do 5. razreda klavirja.

SEZNAM IZBRANIH AVTORSKIH ZBIROK IZ SLOVENSKE MLADINSKE KLAVIRSKÉ LITERATURE

Opomba: Ta seznam še zdaleč ne zajema vseh obstoječih zbirk in je sestavljen izključno po moji subjektivni izbiri. Naštete zbirke so razvrščene v kronološkem vrstnem redu glede na letnice rojstva avtorjev.

Josipina Urbančič Turnograjska (1833–1854): *Zbrana dela za klavir*, Založba Bogataj, 2022.

Matija Bravničar (1879–1977): *Mladinske skladbe*, Savez kompozitorja Jugoslavije, 1955.

Alojzij Mihelčič (1880–1975): *Za mlade pianiste III*, samozaložba, Ljubljana, 1951.

Saša Šantel (1883–1945): *Osem klavirskih skladb za mladino*, Glasbena matica Ljubljana, 1942.

Vasilij Mirk (1884–1962): *Deset povesti za našo klavirsko mladino*, Pevsko društvo Ljubljanski zvon, 1927. *Mladinski album*, Pevsko društvo Ljubljanski zvon, 1927.

Slavko Osterc (1895–1941): *Impresije* (1924), Edition Bizjak, 1995. *Petites variations*, samozaložba, 1940.

Karol Pahor (1896–1974): *Pionirske pesmi za klavir*, Nakladni zavod Hrvatske, 1948. *Drobne skladbe za male pianiste*, Ed. DSS, 1962. *Istrijanka (15 miniaturn v duhu istrske narodne melodike)*, Savez kompozitorja Jugoslavije in DSS, 1955. *Tri arabeske*, Ed. DSS, 1937.

Matija Tomc (1899–1986): *Za mlade pianiste*; izbrala in uredila Romana Bizjak Saje; GŠ Domžale, 2001.

Lucijan Marija Škerjanc (1900–1973): *24 diatoničnih preludijev*, Glasbena matica Ljubljana, 1936. *Dvanajst variacij brez teme*, Glasbena matica Ljubljana, 1945. *Deset mladinskih skladbic*, Glasbena matica Ljubljana, 1940.

Mirca Sancinova (1901–1970): *Na igrišču*, Glasbena matica Ljubljana, 1945. *Iz mladih dni*, Glasbena matica Ljubljana, 1942. *Vesela mladina*, Glasbena matica Ljubljana, 1944.

Franjo Luževič (1903–1981): *10 lahkih skladb*, Ed. DSS, 1965. *Klavirske skladbe za mladino*, Ed. DSS.

Tri skladbe za klavir (Rondo, Scherzo, Menuet), Ed. DSS.

Stane Malič (1904–1984): *Instrumentalne skladbe za mladino*, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Gorica, 2005.

Ivan Rijavec (1905–1980): *Male skladbe za klavir*, Založba Bogataj, Idrija, 2007.

Marjan Kozina (1907–1966): *Divertimento*, prva izdaja leta 1947 pri Prosveti Beograd. *Sonatina facile*, Ed. DSS, 1956.

Pavel Šivic (1908–1995): *Mikijev god*, Glasbena matica Ljubljana, 1936. *Klavirske skladbice za mladino*, Ed. DSS, 1986. *Bodice*, Ed. DSS, 1961.

Radoslav Hrovatin (1908–1978): *Domači plesi*, Založba Muren, Ljubljana.

Marijan Lipovšek (1910–1995): *Dvajset mladinskih pesmi*, Ed. DSS, 1977.

Emil Ulaga (1911–2000): *Trinajst otroških*, DZS, Ljubljana, 1956.

Slavko Mihelčič (1912–2000): *Mala klavirska suita*, Slovenski knjižni zavod v Ljubljani, 1946. *Otrokov svet*, Mladinska knjiga, 1947.

Hilda Horak (1914–1995): *Etude v obliki variacij na Paganinijevo temo 1, 2, 3*, DZS, 1984.

Majda Bonsack Kalan (1916–1956): *12 skladbic za klavir*, samozaložba, Ljubljana, 1952. *Otroške skladbice*, DZS, Ljubljana, 1952.

Ivan Šček (1925–1972): *Mala klavirska suita za otroke*, 1955, Center za glasbeno vzgojo Koper, 1997.

Pavle Merku (1927–2014): *Drobnice, op. 9*, 1951. *Tri skladbice za Evico, op. 30*, 1959. *Musica per le mani minute di Doriana*, Založba Pizzicato, 1988.

Jakob Jež (1928–2022): *Mali popotnik*, Ed. DSS, 1984. *Dve otroški suiti*, Ed. DSS, 1979.

Pavle Kalan (1929–2005): *Skladbe za mlade pianiste*, Ed. DSS, 1994. *Sonatina*, Ed. DSS, 1957.

- Alojz Srebotnjak** (1931–2010): *Scherzzzando*, Glasbena šola Vič - Rudnik, Ljubljana, 1999. *Godec (ljudske viže za klavir)*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1991.
- Igor Štuhec** (1932): *Mini maxi 1. in 2. del*, samozaložba, 1960. *Deset mladinskih skladb*, Ed. DSS, Ljubljana, 1960.
- Igor Dekleva** (1933): *Suita v barvah*, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 2000. *Klavirske risanice*, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 2000. *Maškarada*, Edition Bizjak, Ljubljana, 1995. *Dober dan, ciciban*, DZS, Ljubljana, 1975. *Ciciban igra*, DZS, Ljubljana, 1979. *Mali pianist A*, DZS, Ljubljana, 1981. *Mali pianist B*, DZS, Ljubljana, 1981. *12 etud po belih in črnih tipkah*, DZS, Ljubljana, 1981. *Slovenske ljudske pesmi na Koroškem*, Mohorjeva založba v Celovcu, 1986. *Sonatine in variacije*, DZS, Ljubljana, 1990.
- Ljubo Rančigaj** (1936): *Osem mladinskih skladb*, Ed. DSS, 1991.
- Egi Gašperšič** (1936): *Mi muzikanti smo, veselo pojemo*, Krščanska kulturna zveza, Celovec; 115 klavirskih priredb slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi (med njimi 33 štiriročnih, ena petročna in ena šestročna).
- Pavel Mihelčič** (1937): *Klavirske skladbe za mladiño*, Ed. DSS in Pizzicato, 1990.
- Vladimir Hrovat** (1947): *Devet skladbic za otroke*, op. 6, rokopis, 1964.
- Bojan Glavina** (1961): *Drobtinice*, Založba Debora, Ljubljana, 2000. *Spominčice*, Glasbena šola Koper in Občina Piran, 1999. *Klavirske miniature 1, 2, 3*, Založba Ars Magna, Sečovlje, 2018. *Klavirske kratkice*, Zavod za šolstvo RS, 2021. *Zvezdice*, rokopis, 2022.
- Zoltan Peter** (1968): *Étude (33 enostranskih etud za klavir)*, Založba Bogataj, 2017.
- Andrej Goričar** (1971): *Za deset prstov fantazije*, AGENS Edition, 2016.
- Robert Kamplet** (1971): *12 skladb za klavir*, samozaložba, 2015.
- Blaž Pucihar** (1977): *Klavirski čarodej*, samozaložba.
- Jaka in Ilonka Pucihar**: *Moj prijatelj klavir 1, 2, 3*.
- Barbara Pišlar**: *Ples barv (zbirka kratkih skladb za klavir)*, Založba Bogataj, Idrija, 2018.
- Jasmina Pogačnik**: *Slovenske narodne v kvintnem krogu (24 priredb slovenskih narodnih pesmi)*, samozaložba, 2016.
- Matevž Goršič**: *Komaj čakam, da se usedem za klavir*, samozaložba, 2020.
- Davorin Dolinšek**: *Vile, op. 13; Fantazijske skladbe, op. 17*, samozaložba, 2022.

Viri

- Okoliš, M. (2003). *Škerjančeve mladinske skladbe*, diplomsko delo. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- Cigoj Krstulović, N. (2012). Didaktični priročniki in poučevanje klavirja v prvi polovici 19. stoletja v Ljubljani. *De musica disserenda*, letn. 8, št. 2, 2012, str. 21-32. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Cimperman Rakar, N. (2007). *Anton Foerster: pedagoško delo v Ljubljani s posebnim poudarkom na Teoretično-praktični šoli op. 40*, diplomsko delo. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Trampuš Valant, M. (1994). *Življenje in delo skladatelja Josipa Pavčiča*, diplomsko delo. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- Bradač, Z. (2001). *Neslutena moč ljubezni*. Ljubljana, Forma 7.
- Bradač, Z. (2005). *Sijaj resnice*. Grosuplje: Mondena.
- Škulj, E. (2017). *Fran Gerbič – ob 100-letnici smrti*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Virkla: strokovna revija Društva klavirskih pedagogov Slovenije – EPTA* (2013-). Ljubljana : Društvo klavirskih pedagogov Slovenije EPTA.
- Glasna: revija Zveze glasbene mladine Slovenije*, letnik 53 (2022), št. 1. Ljubljana: Zveza Glasbene mladine Slovenije.